

Nr 4.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång m. m.; given Stockholms slott den 26 november 1926.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång; och
- 2) lag innefattande ändring i gällande stadganden om allmänt skriftermål.

GUSTAF.

Johan C. W. Thyrén.

Förslag

till

Lag**innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång.**

Häri genom förordnas, att utan hinder av vad i 11 kap. 12 § kyrkolagen är stadgat skall gälla som följer:

Vid offentlig nattvardsgång må av präst, vilken pastoralvården i församlingen åligger, eller med hans samtycke av annan präst i svenska kyrkan nattvården utdelas jämväl utom kyrka å plats, som blivit därtill godkänd av konsistorium.

Förslag

till

Lag**innefattande ändring i gällande stadganden om allmänt skriftermål.**

Med ändring av vad 8 kap. och 11 kap. 9 § kyrkolagen innehålla häremot stridande förordnas som följer:

I församling, där offentlig nattvardsgång förekommer i kyrkan även å annan tid än i samband med högmässan, må, efter bestämmande av konsistorium och på sätt närmare angives i kyrkohandboken, vid nattvårdens utdelande i samband med högmässan skriftermålet med skriftetal kunna förrättas under högmässan.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 10 augusti 1926.

N ä r v a r a n d e:

Ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, GÄRDE LYBERG.

Efter gemensam beredning med tillförordnade chefen för ecklesiastikdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Thyren,

dels kyrkomötets skrivelse den 3 november 1925, nr 38, däri kyrkomötet hemställt om utredning, huruvida och under vilka villkor det med vissa angivna inskränkningar skulle kunna tillåtas präst i svenska kyrkan att i vidsträcktare mån än i 11 kap. 12 § kyrkolagen sägs utdela Herrens nattvard annorstädes än i kyrkan,

dels ock kyrkomötets skrivelse den 7 november 1925, nr 56, däri kyrkomötet anhållit, det täcktes Kungl. Maj:t dels verkställa utredning om ändring i kyrkolagen i syfte att i de församlingar, där nattvardsgång anställdes även på annan tid än i sammanhang med den allmänna högmässogudstjänsten, skriftermålet med därtill fogad förmaning skulle i den mån domkapitlet funne nödigt, när nattvard firades i samband med högmässa, infogas i högmässan, dels ock om möjligt till nästkommande kyrkomöte inkomma med förslag i ämnet.

Föredraganden anför:

»De av mig nu anmälda skrivelserna från fjolårets kyrkomöte avse, den ena utsträckning av rätten för präst i svenska kyrkan att utdela nattvarden annorstädes än i kyrka och den andra ändrad ordning beträffande skriftermål för det fall, att nattvardsgång äger rum i samband med högmässogudstjänst. Med hänsyn till den nära förbindelsen mellan bestämmelserna om skriftermål och om nattvardsgång har jag funnit mig böra upptaga dessa frågor till behandling i ett sammanhang.

Enligt den kyrkliga uppfattningen utgör nattvarden ett led i den allmänna gudstjänsten, och det har därför inom kyrkan städse varit regel, att nattvardsfirandet skall försiggå i kyrkorummet. Undantag härifrån har enligt urgammal tradition medgivits beträffande sjuka och ålderstigna personer, vilka ansetts berättigade att i sina hem undfå sakramentet. I enlighet härmed stadgas i 11 kap. 12 § kyrkolagen: 'Herrens högvärdiga nattvard skall

Ifrågasatt utsträckning av rätten att utdela nattvarden annorstädes i kyrkan.

begås i kyrkan och icke hemma i husen, utan för sjukdoms skull eller särdeles viktig orsak och i nödfall'.

1925 års
kyrkomöte.

I motion nr 43 vid 1925 års kyrkomöte hemställde herr K. J. Ekman, att kyrkomötet måtte hos Kungl. Maj:t göra framställning om utredning, huruvida och under vilka villkor det skulle kunna tillåtas präst i svenska kyrkan att i vidsträcktare mån än i 11 kap. 12 § kyrkolagen sägs utdela nattvarden annorstädes än i kyrkan. Till stöd för sitt yrkande anförde motionären bl. a., att genom omreglering av prästernas löne- och tjänstgöringsförhållanden ordets förkunnande komme att i allt större utsträckning flyttas ut till nya centra inom församlingarna, såsom stations- och industrisamhällen, och sålunda ej i samma grad som i äldre tider vara bundet vid kyrkorummet. Då uppstode ock frågan, huruvida det icke bleve nödvändigt, att nattvardens firande i samband, därmed erhöles en friare reglering än hittills. Motionären åberopade vidare — under hänvisning till ett vid motionen fogat uttalande av Evangeliska Fosterlandsstiftelsens styrelse — att inom denna stiftelse, vilken bedreve sin verksamhet i fri anslutning till vårt kyrkliga samfund och omfattade en stor del av vårt trognaste kyrkofolk, behov framträtt av friare tillgång till nattvarden. I nämnda uttalande framhölls, att styrelsen, som i enlighet med stiftelsens stadgar icke kunde ansluta sig till att nattvarden utdelades av stiftelsens lekmannapredikanter, ansåge önskvärt, att, där verkligt behov gjorde sig gällande, lokala föreningars bönhus skulle kunna på lämpligt sätt iordningställas för firande av nattvarden och tillåtelse givas för föreningar, som vore anslutna till stiftelsen, att för nattvardsgångar tillkalla den prästman de önskade och vilken vore villig att på detta sätt betjäna dem.

Kyrkolagsutskottet anförde med anledning av motionen i betänkande nr 32, att utskottet i likhet med motionären ansåge önskvärt, om det kunde beredas rikligare tillfällen för dem, som det åstundade, att begå Herrens nattvard. Detta syntes emellertid icke möjligt, för så vitt icke sådan ändring vidtoges i avseende å 11 kap. 12 § kyrkolagen, att altarets sakrament kunde få utdelas jämväl å annan plats än i kyrkan. Då utskottet följaktligen ville biträda motionärens hemställan om utredning av hithörande spörsmål, utginge utskottet emellertid från att utdelandet av Herrens nattvard annorstädes än i kyrkan icke finge ifrågakomma annat än vid allmännelig nattvardsgång. Åt lagrummet borde däremot, enligt utskottets förmenande, icke givas sådan lydelse, att präst därigenom skulle kunna anse sig befogad administrera vid nattvardens begående inom en sluten krets av församlingsmedlemmar. Likaledes förutsatte utskottet, att nattvarden ej finge utdelas å annat rum än sådant, som blivit av domkapitlet för ändamålet godkänt. Utskottet gjorde därefter hemställan av det innehåll, den av mig nu anmälda skrivelsen nr 38 utvisar.

Vid ärendets behandling i kyrkomötet framställdes yrkande om avslag å utskottets hemställan, men blev denna hemställan av mötet bifallen utan omröstning. Med avseende å motiveringen beslöt kyrkomötet efter votering med 30 röster mot 20, att efter de i utlåtandet förekommande orden 'som blivit av domkapitlet för ändamålet godkänt' skulle tillfogas 'ej heller utan ve-

derbörande kyrkoherdes samtycke'; minoriteten röstade för ett framställt yrkande, att detta tillägg skulle erhålla lydelsen 'ej heller utan vederbörande kyrkoherdes hörande'. I enlighet med detta beslut har kyrkomötets skrivelse avfattats.

Över kyrkomötets skrivelse hava de kyrkliga konsistorierna efter remiss inkommit med utlåtanden.

Kyrkomötets framställning har utan närmare uttalande tillstyrkts av domkapitlen i Linköping, Skara, Västerås, Göteborg, Karlstad, Härnösand och Visby samt av Stockholms stads konsistorium och hovkonsistorium.

Uppsala domkapitel har anfört: 'Den av kyrkomötet ifrågasatta utsträckningen av rätten att utdela nattvarden annorstädes än i kyrkan finner domkapitlet med hänsyn till rådande förhållanden inom stora delar av riket, förnämligast dock inom de två nordligaste stiftet, vara av behovet synnerligen påkallad och anser domkapitlet, att utöver de av kyrkomötet självt föreslagna begränsningar i denna rätt, nämligen att utdelande av nattvarden endast må ifrågakomma vid allmän nattvardsgång och i av vederbörande domkapitel för ändamålet godkänt rum ävensom endast efter inhämtande av vederbörande kyrkoherdes samtycke, någon ytterligare inskränkning härutinnan icke kan vara erforderlig. Domkapitlet vill i detta sammanhang hava påpekat att dessa villkor naturligtvis icke skola avse sådana nattvardsgångar, som ha karaktär av enskild nattvardsgång i hemmen i huvudsaklig överenskommelse med kyrkohandboken kap. 7. Domkapitlet får sålunda hemställa, det Eders Kungl. Maj:t täcktes i överensstämmelse härmed förelägga kyrkomötet förslag till lag om ändrad lydelse av 11 kap. 12 § kyrkolagen.'

Strängnäs domkapitel har yttrat: 'Domkapitlet vill tillstyrka, att den utredning, varom kyrkomötet hemställt, måtte komma till stånd, och synas vid eventuellt förslag till lagändring de av kyrkomötet framförda synpunkterna böra vinna beaktande, varjämte domkapitlet anser, att den nu ifrågasatta tillåtelsen till nattvardsgångs hållande bör begränsas till de lokaler, där domkapitlet på grund av löneregleringsresolution bestämt, att allmän gudstjänst eller annan allmän andaktsstund skall hållas och där församlingen efter beprövande av domkapitlet vidtagit anordningar, som sätta gudstjänstrummet i ett för nattvardsfirning värdigt skick.' — Lektorn *Fransén* avgav följande särskilda yttrande: 'Sedan några årtionden tillbaka äro de faktiska förhållandena i landet sådana, att vilken lekman som helst kan ostraffat administrera vid nattvardsbegående inom vilken slutna krets av församlingsmedlemmar som helst och i vilken lokal eller vilket hem som helst. Nu önskar kyrkomötet en lagändring, som skulle medföra, att även präst kunde, efter ansökan hos vederbörande domkapitel m. m., för sig vinna någon liten smula av den frihet, som varje lekman faktiskt har. Att just i denna tid genomföra en sådan lagändring synes mig alldeles orimligt. Den enda rimliga ändringen av par. 12. i kap. 11 av kyrkolagen är numera dess upphävande, i likhet med vad som förut skett med närmast föregående par. (nr 11), liksom även med par. 2 i samma kapitel och övriga föräldrade paragrafer och kapitel här och där.'

Växjö domkapitel har avgivit följande yttrande: 'Den fråga, som här föreligger, avser att införa en ny praxis inom kyrkan beträffande platsen för Herrens nattvards firande. Enligt nu gällande lag skall nattvarden begås i kyrkan och icke hemma i husen utan för sjukdoms skull eller särdeles viktig orsak och i nödfall; enligt motionen skulle nattvarden utdelas även på andra

Utlåtanden
över kyrko-
mötets skrivel-
se nr 38.

platser. Detta förslag kan till sina följder i hög grad inverka på församlingslivet och dess gestaltning; därför torde en ingående belysning och utredning av detsamma vara erforderlig. Från synpunkten av nattvardens nådemedel såsom den kristna församlingens gemensamma måltid och därför församlingsbildande i högsta mening och från den kyrkliga ordningens synpunkt torde nuvarande lagbestämmelser hava sin upprinnelse, och det finnes starka skäl för fasthållande därav. Om likväl förslaget skall kunna tillstyrkas, så måste det bero därpå, att vissa praktiska skäl för närvarande finnas, som äro av stor betydelse. I en vidsträckt församling finnas många, som bo avlägset från kyrkan och som kunna hava svårt att där infinna sig. Detta gäller huvudsakligen församlingarna i norra Sverige. Längtan till nattvardsbordet kan vara stor. Att bereda dem tillfälle till nattvardens begående i lokal i deras närhet bör vara ett kyrkans intresse. Religiösa möten äro i vår tid vanliga. Ett sådant möte kan kanske lämpligast anordnas på en plats långt från församlingens kyrka. Att då bjuda deltagarna tillfälle att begå Herrens nattvard utan stora besvär och kostnader bör vara av vikt. Så kan det finnas en del kyrkan tillgivna, som pläga samlas i sina särskilda lokaler. Även för dem skulle det kännas värdefullt, om tillmötesgående vid något särskilt tillfälle eller under vissa förhållanden kunde visas. Domkapitlet behjärtar allt detta och anser, att det framlagda förslaget bör i viss mån vinna bifall, men för undvikande av missbruk och för att bevara nattvardens församlingsmässiga karaktär anser domkapitlet nödvändigt, att de garantier, som kyrkomötet föreslagit, skola fastställas, d. v. s. att nattvardsgången skall vara allmän och icke firas inom en sluten krets av församlingsmedlemmar samt att nattvarden ej må utdelas av annan person än präst och ej heller å annat rum än sådant, som blivit av domkapitlet för ändamålet godkänt efter vederbörande kyrkoherdes samtycke. Huruvida medgivande, som nämnts, skall gälla tills vidare eller blott en gång, torde, då förhållandena kunna vara olika, böra överlätas åt vederbörande domkapitel att avgöra. En mera ingående utredning av frågan synes vara av nöden, innan definitivt förslag framlägges. Domkapitlet får alltså på de skäl och på de villkor, som nu anförts, i underdånighet tillstyrka bifall till det väckta förslaget om den utredning, som kan vara erforderlig för ändring av 11 kap. 12 § i kyrkolagen angående utdelande av Herrens nattvard annorstädes än i kyrkan. — Domprosten *Ekedahl* avstyrkte för sin del varje slags åtgärd i anledning av kyrkomötets framställning. — Lektorerna *Cavallin* och *Rosén* anförde till protokollet följande: 'Vi anse, att en utredning med de inskränkningar, som kyrkomötet föreslagit, är alldeles överflödig. Däremot vilja vi tillstyrka ett förutsättningslöst klarläggande av frågan, varför naturligtvis inte någon egentlig kommitté behöver tagas i anspråk.'

Lunds domkapitel har anført: 'Domkapitlet har tagit kännedom om ärendets behandling i kyrkomötet och finner att därvid särskilt tre huvudskäl framförts för att det må tillåtas präst i svenska kyrkan att i vidsträcktare mån än i 11 kap. 12 § kyrkolagen sägs utdela Herrens nattvard annorstädes än i kyrkan. 1920 års kyrkomöte hemställde hos Eders Kungl. Maj:t om rätt för präst att under vissa förhållanden, högst en gång i månaden, förrätta ordinarie högmässogudstjänst med eller utan nattvardsgång å annan plats än i kyrkan. Då detta visade sig kunna strida mot nyssnämnda lugrum, hemställde därför innevarande års kyrkomöte på grund av motioner av herrar *Herner* och *Holmquist* samt av biskop *Lönegren* och andra norrlandsrepresentanter, att sådan högmässogudstjänst skulle få anordnas utan nattvardsgång. I särskild motion av herrar *Herner* och *Holmquist* föreslogs dessutom, att sådan ändring skulle ske i ovanherörda § i kyrkolagen, att dylik högmässoguds-

tjänst kunde firas även med nattvardsgång. Det stora värdet utav att också nattvardsgång kunde vara förenad med sådan högmässogudstjänst framhölls också starkt i kyrkomötet. Särskilt av norrlandsrepresentanter i kyrkomötet betonades behovet av att kunna anordna nattvardsgång även i avlägset liggande bygder, enär avståndet till kyrkorna eljest för många omöjliggjorde deltagande i kyrkans nattvardsgångar. Slutligen hade i motion av herr Ekman framburits önskemålet om vidsträcktare möjlighet till kyrklig nattvardsgång utanför kyrkan. Även de av honom härför anförda skälen synas domkapitlet vara beaktansvärda och böra tagas under allvarligt övernäggande. På grund av vad sålunda blivit anført vill domkapitlet livligt tillstyrka den av kyrkomötet begärda utredningen.

Lulca domkapitel har förklarar sig icke hava något att erinra mot bifall till kyrkomötets framställning, därvid domkapitlet tillika velat meddela, att förhållandena i de till ytvidden större församlingarna inom stiftet av ålder framtvungit sådan anordning, som avsåges i kyrkomötets skrivelse.

Inom ramen för kyrkomötets hemställan torde rymmas två i viss mån skilda önskemål. Å ena sidan göres gällande ett behov för prästerskapet i vidsträckt församlingar att kunna anordna nattvardsgång även å platser, som ligga på större avstånd från församlingskyrkan; angelägenheten härav har starkt framhållits såväl tidigare som vid senaste kyrkomöte. Å andra sidan framtråda de synpunkter, vilka kommit till uttryck i den förut omnämnda motionen och närmast föranlett den nu föreliggande framställningen. Frågan gäller där jämväl, huruvida — oavsett möjligheten till deltagande i det regelmässiga nattvardsfirandet — vid särskilda tillfällen eller vissa utanför den allmänna gudstjänsten liggande andaktsövningar nattvarden må kunna utdelas även av präst, som icke tillhör församlingen.

Departementschefen.

Den ställning, kyrkomötet intagit till nu föreliggande spörsmål, och de uttalanden, i vilka de kyrkliga myndigheterna med stor enstämmighet förordat en lagstiftningsåtgärd i den av kyrkomötet angivna riktningen, utvisa, att den ifrågasatta utsträckningen av rätten till utdelande av nattvarden betraktas såsom en angelägenhet av betydelse för det religiösa livets främjande. För min del finner jag mig ock böra tillstyrka, att för frågans lösning erforderlig lagändring nu genomföres. Jag tillåter mig härutinnan hänvisa till de skäl, som framgå av kyrkomötesförhandlingarna och de i ärendet hörda myndigheternas uttalanden. Att, såsom i ett yttrande av en domkapitelsledamot erinrats, nattvarden utdelande genom lekmän faktiskt äger rum under fria former, kan efter min uppfattning icke utgöra giltig anledning att avböja denna lagändring, vilken har avseende endast å det kyrkliga, genom lag reglerade nattvardsfirandet.

I fråga om innehållet av ett nytt lagstadgande i detta ämne har jag icke funnit anledning avvika från de i kyrkomötets skrivelse uttalade önskemålen. Det synes alltså böra fastställas, att såsom förutsättningar för nattvarden utdelande genom präst annorstädes än i kyrka skall gälla, *dels* att tillträde till nattvarden skall stå öppet för en var eljest därtill berättigad, vilken önskar deltaga i detta nattvardsfirande, *dels* att samtycke till nattvardsgången skall hava lämnats av vederbörande församlingspräst, *och dels* att den lokal, där

nattvardsgången äger rum, skall hava av domkapitlet godkänts för det ifrågasatt ändamålet. Den först nämnda förutsättningen torde lämpligen kunna angivas genom den i nyare kyrkolagstiftning använda beteckningen offentlig nattvardsgång. Härmed avses icke att, såsom under överläggningen i kyrkomötet ifrågasattes, uppställa det ytterligare villkor, att nattvardsgången skall hava kungjorts i kyrkan; tydligen kan emellertid församlingsprästen, där han finner det lämpligt, göra sitt samtycke till nattvardsgången beroende av att dylikt kungörande äger rum. Bestämmanderätten torde böra tillkomma den präst, vilken pastoralvården i församlingen åligger. Med avseende å lokalen för nattvardsfirandet i här avsedda fall synes det icke nödigt att, på sätt Strängnäs domkapitel föreslagit, i lagen införa mera detaljerade föreskrifter, utan lär det fastmera få anses lämpligt, att domkapitlet i detta hänseende äger frihet att förfara efter omständigheterna i särskilda fall.

Vad angår den av Lunds domkapitel i dess utlåtande berörda frågan om anordnande i vissa fall av högmässogudstjänst å annan plats än i kyrkan — i vilket hänseende kyrkomötet jämväl gjort framställning till Kungl. Maj:t —, kommer jag att senare under denna dag anmäla detta ärende till Kungl. Maj:ts prövning.

*Ifrågasatt
ändring i
gällande be-
stämmelser
om skriftermål.*

Enligt de i 1686 års kyrkolag under 8 kap. upptagna bestämmelserna om allmänt skriftermål och de härom i kyrkohandboken meddelade föreskrifterna är skriftermålet, som skall utgöra en förberedelse till begäendet av nattvarden, en från nattvardsgången skild förrättning. Det skall hållas samma dag som nattvardsgången äger rum eller ock föregående dag. Skriftermålet består av syndabekännelsens avläggande och meddelande av avlösning (absolution). Enligt 11 kap. 9 § skall prästen vid skriftermålet till församlingen rikta en förmaning att med rätt sinne framträda till nattvarden och sedan undfly synd och förargelse. Från detta stadgande är att härleda det s. k. skriftermålstalet, om vilket kyrkolagen icke i övrigt innehåller någon särskild bestämmelse.

Vid 1925 års kyrkomöte förelågo vissa förslag om ändrad ordning med avseende å skriftermål, när nattvardsgång hålles i samband med högmässa. Sålunda hemställde i motion nr 53 biskopen Rundgren och pastor primarius Widner om vissa ändringar i kyrkohandboken samt utfärdande av föreskrift, att tjänstförrättande präst skulle äga under viss förutsättning inställa nuvarande särskilda skriftermål med tillhörande skriftetal, då nattvard firades i samband med högmässogudstjänst. I motion nr 89 anhöll herr E. A. Kjellberg, att kyrkomötet skulle hos Kungl. Maj:t hemställa om sådan förändring i kyrkohandboken, att nattvardshögmässan kunde äga rum utan föregående skriftermål, samt att för sådana tillfällen vissa förändringar i altartjänsten måtte vidtagas. Slutligen föreslog i motion nr 90 biskopen Rodhe, Edvard Magnus, att kyrkomötet skulle för sin del besluta sådan ändring i kyrkohandboken, att, när högmässa med nattvardsgång hölles, skriftermålstalet skulle kunna utfalla.

Över dessa motioner, vilka alltså samtliga avsågo ändringar i kyrkohand-

boken, avgåvo kyrkomötets prästerliga ledamöter betänkande (nr 1), däri hemställdes, att de båda först nämnda motionerna icke måtte till någon kyrkomötets åtgärd föranleda samt att med anledning av den av biskopen Rodhe väckta motionen kyrkomötet skulle hos Kungl. Maj:t anhålla om visst tillägg i kyrkohandboken.

Vid föredragning av detta betänkande beslöt kyrkomötet visa betänkandet åter till de prästerliga ledamöterna med föreskrift, att betänkandet jämte de däri behandlade motionerna skulle tillställas kyrkolagsutskottet för avgivande av betänkande, vilket sistnämnda skulle omedelbart överlämnas till de prästerliga ledamöterna, varefter dessa ånyo skulle yttra sig i ärendet i dess helhet.

Kyrkolagsutskottet anförde därefter i betänkande nr 43: 'Det är enligt utskottets förmenande, med hänsyn till innehållet i 8 kap. och 11 kap. 9 § kyrkolagen, icke möjligt att vinna sådana ändringar i avseende å skriftermålet, som med motionerna avses och av de prästerliga ledamöterna i deras betänkande föreslagits, allenast genom bestämmelser i kyrkohandboken, utan därtill erfordras tillika ändring i kyrkolagen.

Då ärendet icke blivit så uttömmande berett, att utskottet kan i avseende å föreslagna ändringars detaljer och möjliga konsekvenser överblicka motionärernas eller de prästerliga ledamöternas förslag, men å andra sidan vägande skäl anförts för behovet i vissa fall av reformer på ifrågavarande område, får utskottet hemställa, att kyrkomötet ville i anledning av förevarande motioner i underdånig skrivelse anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t dels verkställa utredning om ändring i kyrkolagen i syfte, att i de församlingar, där nattvardsgång anställles även på annan tid än i sammanhang med den allmänna högmässogudstjänsten, skriftermålet må i den mån domkapitlet finner nödigt, när nattvard firas i samband med högmässa, infogas i högmässan, *dels ock* om möjligt till nästkommande kyrkomöte inkomma med förslag i ämnet.'

De prästerliga ledamöterna gjorde därefter i betänkande nr 9 enahanda hemställan som kyrkolagsutskottet.

Kyrkomötet beslöt efter votering med 38 röster mot 5 bifalla nämnda hemställan med den förändring, att näst efter ordet 'skriftermålet' tillades orden 'med därtill fogad förmaning'. Minoriteten röstade för godkännande av utskottets och prästerliga avdelningens hemställan oförändrad.

I enlighet med detta kyrkomötets beslut har till Kungl. Maj:t avlåtits den av mig nu anmälda skrivelsen nr 56.

Jämväl över denna skrivelse hava yttranden avgivits av de kyrkliga konsistorierna.

Kyrkomötets framställning har utan närmare motivering tillstyrkts av domkapitlet i *Linköping, Skara, Lund, Karlstad* och *Visby* samt av *Stockholms stads konsistorium* och *hovkonsistorium*.

Uppsala domkapitel har anført: 'Det synes visserligen domkapitlet, att den begränsning, som av kyrkomötet föreslagits, i rätten att anordna dylik högmässa med skriftermål och nattvardsgång icke vore erforderlig, men då kyrkomötet efter noggrann prövning ansett sig böra uppdraga en sådan gräns, finner domkapitlet så mycket mindre anledning att icke tillstyrka nådigt bifall till kyrkomötets framställning, som därigenom vinnes den fördel, att de,

*Utlåtanden
över kyrko-
mötets skrivel-
sel nr 56.*

som redan nu begagna sig av given tillåtelse att gå till nattvarden utan att hava deltagit i förut hållet särskilt skriftermål med skriftetal, skulle bliva delaktiga av det i högmässan inlemmade skriftermålet.

Strängnäs domkapitel har uttalat, att ehuru frågan syntes hava mindre betydelse för Strängnäs stift, domkapitlet likväl tillstyrkte kyrkomötets anhållan om utredning och förslag om ändring i kyrkolagen i det av kyrkomötet angivna syftet.

Västerås domkapitel har yttrat: 'Ehuru kyrkomötets beslut om en skrivelse i ovan angivet syfte fattades med stor majoritet, synes dock av den inom mötet förda diskussionen, att meningarna i denna fråga voro anmärkningsvärt delade. De flesta talare, som förordade en sådan skrivelse eller förklarade sig icke vilja motsätta sig denna, nöjde sig med ett ganska matt tillstyrkande. Och å andra sidan anfördes icke oviktiga skäl för att i den grannliga frågan icke påyrka någon förändring. Även från håll, där man icke yrkade bestämt bibehållande av status quo, framhölls såsom obestriddigt, att debatten gick fram i trötthetens och ovisshetens tecken. Under sådana förhållanden förefaller det domkapitlet vara förenat med vissa betänkligheter att utan vidare tillstyrka den av kyrkomötet beslutade skrivelsen. Såsom det viktigaste skälet för en förändring i skriftermålets ställning framhölls, att en gudstjänst med skriftermål och härefter omedelbart följande högmässa numera av många ansåges alltför lång och tröttande, och att, om skriftermålet under någon form inrycktes i högmässan, nattvardsbesöken troligen skulle bliva fler och församlingen i sin helhet mer än nu är fallet skulle kvarstanna i kyrkan under nattvardsfirandet. Domkapitlet vågar häremot uttala starka tvivelsmål. Näppligen skulle härigenom nattvarens ställning i vårt gudstjänstliv stärkas, helst det är alltför sannolikt, att de, som vilja gå till Herrens bord, skulle sakna skriftermålet i dess hos oss hävdvunna gestalt. Även om man från något enstaka håll tror sig här vinna något i fråga om nattvardsfrekvensen, torde icke kyrkans lag och ordning böra taga hänsyn till rena undantagsfall, i synnerhet som man då kanske för en tvivelaktig vinning riskerade att gå miste om något av verkligt värde. Man har också såsom skäl för en förändring anfört, att skriftermålet mången gång kommit att intaga en alltför dominerande plats i jämförelse med nattvarden och till och med i sin hitillsvarande form stundom hindrat nattvardsbegäendet i stället för att främja detta. Domkapitlet håller dock före, att denna anmärkning mer träffat äldre tider än våra dagar, då man mer och mer kommit till insikt om, att skriftermålstalet bör vara kort och bära en sant evangelisk prägel; det kräves nog helt andra åtgärder för att väcka församlingarna till ett flitigare nattvardsbegående än en inskränkning av skriftermålet såsom särskild akt, vari särskilt vår kyrka har ett dyrbart arv att vårda och upprätthålla: här ligger något av det muntliga ordet, som icke får trängas undan i en evangelisk gudstjänst. Även bestämmelsen om, att ritualförändringen må äga rum »i den mån domkapitlet finner nödigt», kan föranleda betänkligheter, helst här icke antydes, om en sådan prövning skall företagas efter vederbörande prästerskaps eller församlingars uttalade önskan. Betydelsen och värdet eller eventuellt risken av den ifrågasatta förändringen synes sålunda domkapitlet vara en sak, som ännu icke är mogen till slutlig prövning. Och då man särskilt inom kyrkomötet tänkt sig flera olika möjligheter för att vinna vad man åsyftat, såsom till exempel skriftermål å annan dag än den, då högmässa med nattvardsgång hålles, eller ock en blott alloktion i stället för skriftermålstalet, eller att ett sådant tal inrymdes i predikan, eller att särskild nattvardsmässa hålles skild från högmässan o. s. v., torde man vara berättigad påstå, att stor oklarhet och meningsskiljaktighet i själva verket förefinnes i fråga om skrifter-

målets ställning vid högmässa med nattvardsgång. Domkapitlet anser sig på grund av det anförda böra i underdånighet hemställa, att kyrkomötets ifrågasvarande skrivelse icke måtte till någon Eders Kungl. Maj:ts åtgärd föranleda.'

Inom domkapitlet voro lektorn *Liedgren* och biskopen *Billing* av avvikande mening och yttrade, var för sig, följande.

Lektor *Liedgren*: 'Då vägande bibliska, dogmatiska och liturgiska skäl knappast kunna föreläggas för det i vårt land traditionella sammanförandet av nattvardsfirning och skriftermål, då numera även kravet på deltagande i skriftermålet såsom oundgängligt villkor för sakramentets mottagande bortfallit, då inga oöverstigliga svårigheter torde möta att i samband med vanlig högmässopredikan och densamma föregående altartjänst infoga såväl den förmaning till allvarlig självprövning som — om så skulle anses nödigt — den absolutionsformel, vilken jämte den sedvanliga syndabekännelsen inbegripes i skriftermålet, då slutligen även, särskilt i stora stadsförsamlingar, praktiska skäl synas tala för den ifrågasatta förändringen, anser jag mig icke böra motsätta mig densamma. Men då härtill även lägges det positiva uppbyggelsevärdet av en inför hela församlingen eller åtminstone en stor del därav försiggående nattvardsgång med de säreget andaktsväckande texter, sånger, böner och åtbörder, som därvid förekomma, med andra ord av en gudstjänstform värdande både till öga och öra och ägnad att inpräglad religionens mysteriösa karaktär, synes det ifrågasvarande förslaget förtjänt av allvarligt behjärtande. Hellre än att respektive domkapitel skulle efter vederbörlig prövning ge varje särskild församling tillstånd till nattvardsfirning utan skriftermål, förefaller det mig önskvärt, att vissa bestämda söndagar under kyrkoåret i handboken angäves som lämpliga nattvardshögmässosöndagar, till exempel 1 söndagen i Advent, 2 söndagen efter Trettondagen, 2 söndagen efter Påsk, 2 söndagen efter Trefaldighet, Kristi Förklaringsdag, 15 söndagen efter Trefaldighet, vid vilka dagar evangeliet och högmässotexterna torde giva lämplig anledning till upptagande i själva predikan av ett med skriftermålets mening och anda överensstämmande inbjudande, väckande och manande moment.'

Biskop *Billing*: 'Såsom medlem av 1925 års kyrkomöte har jag haft att deltaga jämväl i dess behandling av nu ifrågasvarande ärende och därvid funnit mig kunna och böra biträda kyrkomötets i ärendet fattade beslut. Såsom av mitt yttrande under den i kyrkomötet i denna fråga förda diskussionen framgår, har detta visserligen icke skett utan ganska stor tvekan. Den oskiljaktiga förbindelse, som i vår kyrka består mellan skriftermål och nattvardsgång, måste enligt min övertygelse, om än vissa faror kunnat därmed vara förknippade, dock i alldeles övervägande grad sägas hava varit till gagn och välsignelse. Men om jag på grund härav måste motsätta mig varje åtgärd, som skulle leda till, att bandet mellan skriftermål och nattvardsgång på allvar lossades, är det å andra sidan för mig en angelägenhet av högsta vikt att intet må försummas som kan bidra till att inom församlingen stärka medvetandet om nattvarens betydelse och för dess enskilda medlemmar göra det lättare att finna vägen dit. Och om nu den av kyrkomötet föreslagna anordningen å ena sidan synes mig ägnad att, särskilt inom vissa stadsförsamlingar, befrämja detta sistnämnda syfte, medan man å andra sidan aktsamt sökt sörja för att skriftermålets ställning därigenom icke skulle kunna komma att i någon väsentlig mån försvagas, anser jag mig alltfjänt böra i huvudsak tillstyrka kyrkomötets hemställan. I syfte att förekomma, att den gamla ordningen för skriftermål skulle kunna komma att alltför mycket undanträngas av den nya ordningen, vilken kyrkomötet tänkt sig böra komma till användning endast där särskilda skäl så föranleda, har kyrko-

mötet föreslagit, att vederbörande domkapitel skulle hava att i varje särskilt fall pröva, huruvida tillräckliga skäl för en sådan anordning kunna anses föreligga. Trots mitt behjärtande av det med denna bestämmelse avsedda syfte, har dock vid förnyat övervägande denna bestämmelse, med hänsyn till den olikhet i praxis mellan olika delar av vårt land, till vilken den skulle kunna leda och de slitningar, till vilka den i en angelägenhet av särdeles ömtålig art skulle kunna giva anledning, synts mig giva rum för starka betänkligheter. Det synes mig därför vid den av kyrkomötet begärda utredningen böra tagas i övervägande, huruvida icke det med den nämnda bestämmelsen avsedda syftet i stället skulle kunna vinnas genom ett stadgande, varigenom rätten till användning av den nya anordningen efter mera objektiva grunder närmare begränsades. Härvid synes bland annat den av lektor E. Liedgren i slutet av hans här avgivna yttrande framförda tanken vara förtjänt av beaktande.

Växjö domkapitel har anført: 'I Växjö stift har icke yppats behov av ändring i nu gällande ordning. Skriftermålet med skriftetalet är ägnat att väcka syndakänsla och bot. Därjämte gives genom skriftetalet tillfälle till undervisning om nattvarden. Allt detta skulle i väsentlig mån försvinna genom den av kyrkomötet föreslagna ändringen. Domkapitlet finner därför ändringen i fråga ägnad att uppväcka allvarliga betänkligheter, då genom densamma det religiösa livet skulle försvagas. Ett flitigare bruk av nattvarden kan ej heller därigenom påräknas. Ett sådant bruk måste hava sin grund i djupare orsaker. Då emellertid från flera håll framhållits behov av ändring, vill domkapitlet icke motsätta sig en sådan i den av kyrkomötet föreslagna riktningen.'

Inom domkapitlet avgåvos följande särskilda yttranden.

Domprosten *Ekedahl*: 'Det är uppenbart, att nattvardsfirandet i församlingen borde bilda högmässans och gudstjänstens höjdpunkt och alltså borde ske såsom ett ingående moment i högmässan. Det är dock å andra sidan lika uppenbart, att nattvardsfirandet, även där det icke helt och hållet upphört, kämpar en hård kamp för att icke förlora hela sitt samband med högmässan. I synnerhet är detta fallet i större församlingar, enkannerligen i större stadsförsamlingar. Man går därvid så till väga, att man antingen förvandlar vad som borde vara t. ex. en aftonsång till s. k. nattvardsgudstjänst, eller också sker det så, att nattvardsfirandet förlägges till en vardag, t. ex. till lördagsaftnarna. Det kan också icke förnekas, att detta sätt att hålla nattvardsgång alldeles fristående för sig — för min del har jag ingen annan erfarenhet av saken, än då den sker på lördagsaftnarna — är betydligt mera populärt än att först hålla ett skrifte-tal med syndabekännelse och avlösning före högmässan och sedan låta själva nattvardsfirandet följa omedelbart efter högmässan och i samband med denna. Icke heller kan det förnekas, att över nattvardsfirandet, när det sker en lördagsafton, då huvudsakligen endast nattvardsgäster äro tillstädes, med den då rådande stillheten och ostördheten, utan alla extra åtgöranden, då saken själv får gripa deltagarnas och de övriga närvarandes hjärtan, vilar en helgd och högtid av sällsynt art. Icke fullt detsamma är det, då nattvard hålles i samband med högmässan. Nattvardsgästernas antal är då ofta litet både i och för sig och i jämförelse med den övriga församlingen. De, som icke deltaga i nattvardsfirandet, sitta såsom mer eller mindre intresserade åskådare, när de icke visa den brist på uppfattning av det passande, att avlägsna sig mitt under det att den högtidliga handlingen pågår. I Växjö domkyrka, där allmänna nattvardsgångar hållas 26 å 27 gånger om året, äro de till omkring hälften förlagda till lördagsaftnarna, och dessa nattvardsgångar äro alltid mera besökta än de övriga, som hållas i samband med högmässan. Likväl, då

jag icke kan släppa hoppet om en renässans av uppskattningen av nattvardens sakrament och av dess firande i samband med högmässan, har jag icke velat minska antalet av nattvardsgångar av detta slag. Är bandet en gång avslutet, kan det icke så lätt återknytas. Från denna synpunkt sett, d. v. s. med avseende på en renässans av sakramentsfirandet och dess återvinnande åt högmässan, tror jag dock icke mycket på verkan av de i kyrkomötets underdåniga skrivelse föreslagna åtgärderna. Anledningen till att de människor, som ännu älska och hålla nattvardens sakrament, föredraga en stilla stund en lördagsafton, att då fira nattvard, är icke allenast — annat än i vissa lätt tänkta undantagsfall — och icke ens i första rummet det, att handlingen då kräver betydligt mindre tid. Anledningen är fastmer den, att framgåendet till nattvardebordet väcker mycket mindre uppmärksamhet i en samling människor, som alla kommit tillsammans för samma ändamål, än då det skall ske inför dem, som till stor del äro så tämligen likgiltiga för detta nådemedel. Det finnes än i dag många försagda sinnen, icke olika Nicodemus. Och om å ena sidan detta, att någon icke allast än med en viss tvekan vill låta sin bekännelse till detta sakrament åtföljas av handling, väcker ens förvåning, så må man dock å andra sidan betänka, att de, som fortfara med att deltaga i nattvardefirandet, övervägande äro till sin sociala ställning ganska anspråkslöst folk, under det att de i samhället mera framträdande allmänneligen hålla sig borta. Skall alltså nattvardefirandet ha att motse en renässans, så måste en kraftig kristlig och kyrklig pånyttfödelse äga rum. Därförutan äro de åtgärder, som kyrkomötet föreslagit, allenast ganska verkningsslösa palliativ. Emellertid, då nu lagstiftningen tillåter en person att gå till Herrens nattvard oskriftad, bör man söka bringa någon reda i de kaotiska förhållandena. Från denna synpunkt sett, kan det ju te sig tilltalande nog att inrätta högmässan så, att den kan också träda i stället för vad som är skriftermålets väsen, nämligen syndabekännelse och avlösning. Huru högmässan för detta ändamål bör bäst och tjänligast omformas, torde böra överlämnas åt sakkunnigt och moget övervägande. Inga inskränkningar i rätten att anordna nattvardsgång med högmässa tjänande också såsom skriftermål böra stadgas, enär den rätten, om den en gång är given, kommer med eller utan lov att slå sig igenom och tvinga sig fram. Detta bör man, om man vill se sakerna, som de äro, vid sitt reformerande och lagstiftande göra klart för sig. Med de modifikationer, som här äro antydda, kan jag vara sinnad att tillstyrka bifall till vad kyrkomötet begärt. — Lektorn *Cavallin*: 'Enligt min mening hade det varit lyckligt, om altarets sakrament fortsatt att firas på samma sätt som den första nattvarden, d. v. s. som en enkel men högtidlig *verklig aftonmåltid* i stället för att begås som en ceremoni i sammanhang med förmiddagsgudstjänsten. Som det emellertid är sannolikt, för att ej säga säkert, att inom svenska kyrkan nattvarden fortfarande som hittills kommer att i många fall begås i sammanhang med högmässan och i traditionella former, d. v. s. med oblater i stället för bröd, vill jag icke motsätta mig den av kyrkomötet föreslagna reformen, som tyckes vara av behovet påkallad.' — Lektorn *Rosén*: 'Jag, som instämmer i domkapitlets beslut men inte i dess motivering, vill även uttala önskemålet om en mer genomgripande reform av nattvardefirandet.'

Göteborgs domkapitel har yttrat: 'Då skrifftalet närmast har till ändamål att väcka nattvardsgästerna till den självprövning och botfärdighet, som äro så viktiga för att den rätta välsignelsen skall vinnas av nattvardebegäendet, och ingen säkerhet gives att den för högmässan föreskrivna texten giver anledning att särskilt betona dessa villkor för nattvardens rätta begående och då domkapitlet icke tror, att ett allmännare deltagande i nattvarden skulle i längden främjas därigenom att tillgången till nådebordet göres så lätt och be-

kväm som möjligt, utan fastmera fruktar, att åtgärder i denna riktning äro ägnade att minska vördnaden för det heliga nådemedlet, kan domkapitlet icke biträda det vid kyrkomötet väckta förslaget om skrifttalets borttagande, när nattvarden firas i sammanhang med högmässa, och dess ersättande med den vid tillfället hållna predikan, utan anser sig böra på det bestämdaste avstyrka detta förslag.

Härnösands domkapitel har avgivit följande yttrande: 'Domkapitlet instämmer därunder, att anmärkningar med fog kunna göras mot den för skrift- och nattvardsgång inom vår kyrka gällande ordningen. Skriftermålets längd och dess förläggande till antingen några timmar eller omedelbart före högmässan försvåra i hög grad den eljest normala anordningen med nattvardsgång i för- ening med högmässa. Det måste också med beklagande konstateras, att så- dana nattvardshögmässor alltmer bortfallit och ersatts med nattvardsgångar vid aftonsång eller å vardag. Då domkapitlet anser, att allt bör åtgöras för att återvinna nattvardstillfällena även till högmässor — utan att därför natt- vardsgångar å annan tid behöva borttagas — så har domkapitlet med stort in- tresse prövat de förslag, som i kyrkomötets underdåniga skrivelse berörts och som äsyfta att underlätta nattvardsgångars anordning i samband med hög- mässa. Rörande dessa förslag vill domkapitlet först uttala, att stor varsam- het är av nöden för att ej genom skrifttalets borttagande stor skada skall tillskyndas församlingslivet. Men onekligen skulle det vara ett steg i rätt riktning, om såsom *alternerande* med nattvardsgång, föregången av skriftermål, emellanåt förekomme nattvardsgång i samband med högmässa, vid vilken skrifttalet vore ersatt av en lämplig liturgiskt formulerad allokution, införd närmast före »prefationsresponsorierna». Domkapitlet vill sålunda förorda, att dylik ordning medgives, dock allenast under följande förutsättningar: *att* medgivandet lämnas för varje enskild församling endast i den mån dom- kapitlet finner nödigt; *att* medgivandet icke får lämnas i större utsträckning än att nattvardsgång *med* skriftermål i varje församling sker minst lika ofta som nattvardsgång *utan* särskilt skriftermål; *att* en grundlig revision ägnas de föreslagna allokutionsformulären, innan något av dem eventuellt fast- ställes, enär intetdera i nu förefintlig form kan anses tillfredsställande; samt *att*, därest förslaget genomföres, absolutionsmomentet efter högmässans synda- bekännelse kommer till klart och otvetydigt uttryck, ett önskemål, som dom- kapitlet finner värt allt beaktande även bortsett från den nu förevarande frågan.'

Luleå domkapitel har anført: 'Domkapitlet kan icke underlåta att uttala sin tvekan om lämpligheten av att infoga skriftermålet i själva högmässan. Det kan knappast anses pedagogiskt riktigt att först meddela nattvards- gästerna avlösning och därefter vända sig till dem med förmaningar. I den mån dessa förmaningar innebära ett: »synda icke härefter», kunna de vis- serligen försvara sin plats efter avlösningen, men såvitt de gå ut på att väcka skuld känsla och ånger över det förflutna, böra de föregå avlösningen. Den omständigheten, att syndabekännelsen med nuvarande anordning, när natt- vardsgång hålles i samband med högmässan, kommer att läsas två gånger med delvis samma publik, anser domkapitlet verka mindre störande än om- kastningen mellan avlösningen och förmaningarna, helst som för syndabekän- nelsen vid sådana tillfällen nyttjas skilda ordalag. Endast om en sådan an- ordning vidtoges, att själva avlösningen, när nattvard hålles i samband med högmässa, förlades efter predikan, finge förmaningarna sin rätta plats i denna. Måhända skulle en sådan anordning kunna tänkas. Det strävande att förkorta gudstjänstakten, som ligger bakom hela förslaget, torde, där så- dant är ett församlingsbehov, kunna vinnas på annan väg antingen därigenom

att skriftermålstalet ersättes av en kort allokution, som införes i kyrkohandboken, eller ock genom lämplig tidsbegränsning såväl i avseende på skriftermålstal som predikan. För detta behöves ingen ändring i kyrkolagen. Då nu emellertid den av kyrkomötet gjorda framställningen ej avser att införa som regel, att skriftermålet skall infogas i högmässan, då nattvard firas i samband med densamma, utan endast att möjliggöra denna anordning såsom ett undantag, där så kan finnas önskvärt, och i sådant fall endast efter prövning av vederbörande domkapitel, får domkapitlet i underdånighet förklara sig icke vilja motsätta sig den ifrågasatta ändringen i kyrkolagen.'

Kyrkomötets ifrågavarande framställning avser, att för det fall att nattvarden utdelas i samband med högmässan skulle möjliggöras den förändrade anordning att skriftermålet må kunna under en eller annan form ingå i själva högmässan. Enligt förslaget skulle en dylik anordning erhålla tillämpning endast i sådana församlingar, i vilka förekomma särskilda nattvardsgudstjänster, varjämte det skulle tillhöra vederbörande domkapitel att i förekommande fall meddela närmare bestämmelser.

Ett genomförande av detta förslag lärer, såsom ock kyrkomötet funnit, innefatta ändring i kyrkolagens stadganden om skriftermålet. För det med framställningen avsedda syftet erfordras alltså en lagändring av innebörd, att under angivna förhållanden skriftermålet skall kunna förrättas *under* högmässan. Frågan om formen för skriftermålets anordnande i dessa fall och övriga under utredningen berörda, därmed sammanhängande spörsmål — såsom bl. a. angående sättet för framförande av den vid skriftermålet fogade förmaningen — torde däremot icke tillhöra kyrkolagens område utan böra upptagas till behandling i den ordning, som gäller för ärenden angående kyrkohandboken.

I vad det nu föreliggande ärendet sålunda ankommer på min föredragning har jag, med hänsyn till vad kyrkomötet föreslagit och flertalet kyrkliga myndigheter tillstyrkt, ansett mig böra vidtaga åtgärd för att förslag i ämnet må kunna föreläggas det snart sammanträdande kyrkomötet.

I enlighet med de av mig nu angivna grunder har jag låtit inom justitiedepartementet upprätta förslag till *lag innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång* och till *lag innefattande ändring i gällande stadganden om allmänt skriftermål.*»

Föredraganden uppläser härefter berörda förslag, av den lydelse, bilagor vid detta protokoll utvisa, samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslagen måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

H. Stefenson.

*Bilaga.***F ö r s l a g**

till

L a g**innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång.**

Härigenom förordnas, att utan hinder av vad i 11 kap. 12 § kyrkolagen är stadgat skall gälla som följer:

Vid offentlig nattvardsgång må av präst, vilken pastoralvården i församlingen åligger, eller med hans samtycke av annan präst i svenska kyrkan nattvarden utdelas jämväl å sådan plats utom kyrka, vilken blivit godkänd av konsistorium.

*Bilaga.***F ö r s l a g**

till

L a g**innefattande ändring i gällande stadganden om allmänt skriftermål.**

Med ändring av vad 8 kap. och 11 kap. 9 § kyrkolagen innehålla häremot stridande förordnas som följer:

I församling, där offentlig nattvardsgång förekommer även å annan tid än i samband med högmässan, må, efter bestämmande av konsistorium och på sätt närmare angives i kyrkohandboken, vid nattvarens utdelande i samband med högmässan skriftermålet kunna förrättas under högmässan.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 14 september 1926.

N ä r v a r a n d e:

justitierådet VON SETH,
justitierådet WEDBERG,
regeringsrådet PLANTING-GYLLENBÅGA,
justitierådet ALEXANDERSON.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 10 augusti 1926, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättade förslag till

- 1) lag innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång, samt
- 2) lag innefattande ändring i gällande stadganden om allmänt skriftermål.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av chefen för justitiedepartementets lagavdelning, revisionssekreteraren Axel Afzelius.

Lagrådet anförde beträffande det under 1) härovan omförmälda förslaget:

Då förslaget icke innebär någon ändring i det förhållande, att enligt svenska kyrkans ordning nattvarden utdelas endast av präst i denna kyrka, synes i lagtexten ej böra uttalas annat än att efter beprövande av präst, vilken pastoralkvarden i församlingen åligger, nattvarden må vid offentlig nattvardsgång utdelas jämväl utom kyrka å plats, som blivit därtill godkänd av konsistorium.

Det under 2) upptagna förslaget lämnades av lagrådet utan anmärkning.

Ur protokollet:

A. V. Stenkula.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 23 september 1926.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet anmäler chefen för justitiedepartementet, statsrådet Thyrén, lagrådets den 14 i denna månad avgivna yttrande över de den 10 augusti 1926 till lagrådet remitterade förslag till

- 1) lag innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång; och
- 2) lag innefattande ändring i gällande stadganden om allmänt skriftermål.

Efter redogörelse för lagrådets yttrande anför föredraganden:

»Såsom jag erinrat vid remissen till lagrådet, äger den ifrågasatta lagen om utsträckt rätt till utdelande av nattvarden avseende endast å det kyrkliga, genom lag reglerade nattvardsfirandet. Följaktligen är jag ense med lagrådet så till vida, att jag icke kan anse det i och för sig nödigt att i lagtexten giva annan regel än om platsen för nattvarens utdelande i här avsedda fall. Lagförslaget avfattning har emellertid bestämts av hänsyn till de, praktiskt sett, tämligen skilda syften, vilka genom lagändringen skulle ses tillgodo: å ena sidan församlingsprästens önskan att kunna även annorstädes än i kyrkan för-rätta offentlig nattvardsgång, och å andra sidan behovet att vid särskilda tillfällen jämväl annan präst må kunna anlitas för nattvardsfirande utom kyrka. Att båda dessa synpunkter komma till tydligt uttryck i lagen har synt mig ägnat att låta lagändringens innebörd klarare framstå än genom en formulering i överensstämmelse med lagrådets uttalande. Med sistnämnda lydelse skulle tilläventyrs ej heller den missuppfattning vara utesluten, att genom denna lagändring, vilken erhåller formen av en fristående lag, avvikelse skett från kyrkolagstiftningens allmänna ståndpunkt att nattvarden utdelas allenast av kyrkans prästerskap. Av dessa skäl har jag ansett det remitterade förslaget icke böra undergå ändring i anmärkta hänseende. Jag tillstyrker alltså, att detta förslag, i vilket jag låtit vidtaga en mindre redaktionell jämkning, och förslaget till lag innefattande ändring i gällande stadganden om allmänt skriftermål, vilket senare förslag av lagrådet lämnats utan anmärkning, må föreläggas årets kyrkomöte.»

Föredraganden uppläser härefter omförmälda förslag samt hemställer, att kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet godkänner förslagen, måtte jämlikt § 87 mom. 2 regeringsformen inhämtas.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet godkänner ifrågavarande lagförslag, skall jämlikt § 87 mom. 2 regeringsformen inhämtas genom skrivelse av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.¹

Ur protokollet:

H. Stefenson.

---

¹ Se bil. sid. 20.

*Bilaga.***Förslag**

till

Lag**innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång.**

Härigenom förordnas, att utan hinder av vad i 11 kap. 12 § kyrkolagen är stadgat skall gälla som följer:

Vid offentlig nattvardsgång må av präst, vilken pastoralvården i församlingen åligger, eller med hans samtycke av annan präst i svenska kyrkan nattvarden utdelas jämväl utom kyrka å plats, som blivit därtill godkänd av konsistorium.

Förslag

till

Lag**innefattande ändring i gällande stadganden om allmänt skriftermål.**

Med ändring av vad 8 kap. och 11 kap. 9 § kyrkolagen innehålla häremot stridande förordnas som följer:

I församling, där offentlig nattvardsgång förekommer även å annan tid än i samband med högmässan, må, efter bestämmande av konsistorium och på sätt närmare angives i kyrkohandboken, vid nattvardens utdelande i samband med högmässan skriftermålet kunna förrättas under högmässan.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 12 november 1926.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Thyré, anmäler kyrkomötets skrivelse den 2 november 1926, nr 27, däri kyrkomötet tillkännagivit, att, sedan Kungl. Maj:t genom skrivelse den 23 september 1926, nr 14, förklarat sig vilja, jämlikt § 87 mom. 2 regeringsformen, inhämta kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet godkände vid Kungl. Maj:ts skrivelse fogat förslag till lag innefattande ändring i gällande stadganden om allmänt skriftermål, kyrkomötet, som icke kunnat bifalla ifrågavarande lagförslag i oförändrat skick, för sin del antagit lag i ämnet av den lydelse, kyrkomötets skrivelse utvisade.

Föredraganden hemställer, att över förenämnda av kyrkomötet för dess del antagna lagförslag, i vad det skiljer sig från Kungl. Maj:ts skrivelse till kyrkomötet, lagrådets utlåtande skall för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställa bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

Nr 27.

Godkänd av kyrkomötet den 2 november 1926.

Kyrkomötets underdåniga skrivelse i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag innefattande ändring i gällande stadganden om allmänt skriftermål.

(Kyrkolagsutskottets betänkande nr 11.)

Till KONUNGEN.

Genom en den 23 september 1926 dagtecknad skrivelse, nr 14, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av skrivelsen bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll, förklarat sig vilja, jämlikt § 87 mom. 2 regeringsformen, inhämta kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet godkände vid skrivelsen fogade förslag till

- 1) lag innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång; och
- 2) lag innefattande ändring i gällande stadganden om allmänt skriftermål.

Beträffande förstnämnda lagförslag har kyrkomötet i underdånig skrivelse nr 10 avgivit särskilt yttrande.

Det här ovan under 2) omförmälda lagförslaget är av följande lydelse:¹

Såsom i Eders Kungl. Maj:ts skrivelse framhållits, har det föreliggande lagförslaget tillkommit för att tillmötesgå en av 1925 års kyrkomöte framställd begäran. Kyrkomötet vill därför huvudsakligen tillstyrka den föreslagna lagändringen. Att de ifrågasatta bestämmelserna om medgivande i vissa fall av skriftermåls förrättande under högmässan måste erhålla formen av lag, har berott därpå, såsom under 1925 års kyrkomöte framhållits, att i kyrkolagen (11 kap. 9 §) finnas stadganden icke blott om skriftermål utan ock om därvid fogad förmaning (skriftetal). Vid sådant förhållande synes det kyrkomötet, att i den föreslagna lagtexten bestämmelse om skriftetal icke bör saknas. Skrif-tetalet har enligt kyrkomötets mening ett stort värde för församlingssvärden

¹ Lagtexten, vilken överensstämmer med förslaget å sid. 20 här ovan, har här uteslutits.

och bör därför icke eftergivnas ens i de fall, då skriftermålet infogas i högmässan. Kyrkomötet tillåter sig därför föreslå, att i den av Eders Kungl. Maj:t föreslagna lagtexten efter ordet »skriftermålet» inskjutas orden »med skriftetal». Vidare tillåter sig kyrkomötet föreslå, att i lagförslaget efter orden »där offentlig nattvardsgång förekommer» insätts orden »i kyrkan».

På grund av det anförda får kyrkomötet, med förklarande, att kyrkomötet icke kunnat oförändrat antaga det i Eders Kungl. Maj:ts skrivelse under 2) omnämnda lagförslaget, anmäla, att kyrkomötet för sin del antagit följande

F ö r s l a g

till

lag innefattande ändring i gällande stadganden om allmänt skriftermål.

Med ändring av vad 8 kap. och 11 kap. 9 § kyrkolagen innehålla häremot stridande förordnas som följer:

I församling, där offentlig nattvardsgång förekommer i kyrkan även å annan tid än i samband med högmässan, må, efter bestämmande av konsistorium och på sätt närmare angives i kyrkohandboken, vid nattvardens utdelande i samband med högmässan skriftermålet med skriftetal kunna förrättas under högmässan.

Stockholm den 2 november 1926.

Underdånigst.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 16 november 1926.

Närvarande:

justitierådet VON SETH,
 justitierådet WEDBERG,
 regeringsrådet PLANTING-GYLLENBÅGA,
 justitierådet ALEXANDERSON.

Sedan Kungl. Maj:t genom en den 23 september 1926 dagtecknad skrivelse, nr 14, inhämtat kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet godkände vid skrivelsen fogat förslag till *lag innefattande ändring i gällande stadganden om allmänt skriftermål*, hade kyrkomötet i skrivelse till Kungl. Maj:t den 2 november 1926, nr 27, tillkännagivit, att kyrkomötet icke kunnat oförändrat antaga det i Kungl. Maj:ts skrivelse omförmälda lagförslaget utan för sin del antagit förslag till lag i ämnet av den lydelse kyrkomötets skrivelse utvisade.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 12 november 1926, hade Kungl. Maj:t förordnat, att över förenämnda av kyrkomötet för dess del antagna lagförslag, i vad det skilde sig från Kungl. Maj:ts skrivelse till kyrkomötet, lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av chefen för justitiedepartementets lagavdelning, revisionssekreteraren Axel Afzelius.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:

A. V. Stenkula.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 november 1926.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet Thyren, anmäler, efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet,

dels kyrkomötets skrivelse den 25 oktober 1926, nr 10, däri kyrkomötet tillkännagivit, att, sedan Kungl. Maj:t genom en den 23 september 1926 dagtecknad skrivelse, nr 14, förklarar sig vilja jämlikt § 87 mom. 2 regeringsformen inhämta kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet godkände vid Kungl. Maj:ts skrivelse fogat förslag till lag innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång, kyrkomötet godkänt lagförslaget (Bil.);

dels ock lagrådets den 16 november 1926 avgivna utlåtande över det den 12 i samma månad till lagrådet remitterade förslaget till lag innefattande ändring i gällande stadganden om allmänt skriftermål.

Föredraganden hemställer, att omförmälda båda förslag måtte genom proposition föreläggas nästkommande års lagtima riksdag.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilagor till detta protokoll utvisa.

Ur protokollet:

Ragnar Kihlgren.

Nr 10.

Godkänd av kyrkomötet den 25 oktober 1926.

Kyrkomötets underdåniga skrivelse i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till lag innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång.

(Kyrkolagsutskottets betänkande nr 8.)

Till KONUNGEN.

I skrivelse den 23 september 1926, nr 14, har Eders Kungl. Maj:t, under åberopande av vid skrivelsen fogade, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, förklarat sig vilja jämlikt § 87 mom. 2 regeringsformen inhämta kyrkomötets yttrande, huruvida kyrkomötet godkände skrivelsen bilagda förslag till 1) lag innefattande ändring i gällande stadganden om nattvardsgång; och 2) lag innefattande ändring i gällande stadganden om allmänt skriftermål.

Det i skrivelsen under 1) omnämnda lagförslaget är av följande lydelse.¹

Rörande det i Eders Kungl. Maj:ts skrivelse under 2) omförmälda lagförslaget kommer kyrkomötet att framdeles avgiva särskilt underdånigt yttrande.

Kyrkomötet har granskat det här ovan intagna lagförslaget och har icke funnit något att däremot erinra.

På grund härav får kyrkomötet, som förutsätter, att även nattvardsgång enligt lagförslaget skall på övligt sätt tillkännagivas, och som utgår från att det vid lagens tillämpning skall på lämpligt sätt kunna sörjas för erforderligt biträde åt prästen för nattvardsgångens anordnande, i underdånighet anmäla, att kyrkomötet godkänt det av Eders Kungl. Maj:t upprättade, här ovan intagna lagförslaget.

Stockholm den 25 oktober 1926.

Underdånigst.

¹ Lagtexten, vilken överensstämmer med förslaget å sid. 20 här ovan, har här uteslutits.